

ساعی، رحیم، ۱۳۵۲ -	
فرایند آموزش در کشاورزی / رحیم ساعی، حسین کوهستانی، حمید موحد محمدی. - تبریز: دانشگاه آزاد اسلامی (تبریز)، ۱۳۸۳.	
ب، ۲۳۷ ص. - (دانشگاه آزاد اسلامی تبریز، ۶۹ کشاورزی، ۹)	
فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.	ISBN 964-7646-42-9
کتابنامه: ص. ۲۲۲ - ۲۳۷.	
۱. کشاورزی - آموزش. الف. کوهستانی، حسین. ۱۳۴۷. ب. موحد محمدی، حمید، ۱۳۳۶ -	
ج. دانشگاه آزاد اسلامی (تبریز). د. عنوان.	
۵۵۳۱/۳/۴	۶۳۰/۷
کتابخانه ملی ایران	۸۳-۳۲۹۵۱م

عنوان کتاب:	فرایند آموزش در کشاورزی
مؤلفین:	مهندس رحیم ساعی، مهندس حسین کوهستانی و دکتر حمید محمد محمدی
ناشر:	دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز - صندوق پستی ۱۶۵۵
تاریخ نشر:	۱۳۸۳
نوبت چاپ:	اول
تیراژ:	یک هزار جلد
چاپ:	جمالی
طراح روی جلد:	کیانور
شابک:	۹ - ۴۲ - ۷۶۴۶ - ۹۶۴
قیمت:	۲۰/۰۰۰/- ریال

فرایند

آموزش در کشاورزی

پیشگفتار

امروزه اهمیت و نقش آموزش در توسعه‌ی جامعه بر همگان آشکار است به‌ویژه در بخش کشاورزی، آموزش نیروی فعال انسانی، ضامن موفقیت برنامه‌های این بخش مولد است. اگر آموزش کشاورزی را بُعد اجرایی یادگیری کشاورزان فرض نماییم، استفاده از آرا و نظرات کارشناسان علوم تربیتی در کنار عناصر دیگر و حتی بیش از همه‌ی آن‌ها باید مورد توجه قرار گیرد. تولیدکنندگان و بهره‌برداران عرصه‌ی کشاورزی در ایران اغلب در سنین بالا بوده و دارای خصوصیات ویژه‌ای هستند. آنان متفاوت از یکدیگر بوده و متفاوت با دیگران فکر می‌کنند. مهارت و تجارب آنان یکسان نبوده و نیازها و انتظارات گوناگونی دارند. انتقال دانش و اطلاعات به مخاطبان بخش کشاورزی به نظر می‌رسد مستلزم برقراری ارتباط مؤثر با آنان است و این امر ممکن نیست مگر با شناخت دقیق آنان و آگاهی از فرایند آموزش.

کتاب حاضر در ده فصل تهیه و تنظیم شده است. هر چند محدودیت سایر منابع موجود در زمینه آموزش کشاورزی یعنی کلی‌گویی و عدم اختصاص کامل به مخاطبان بخش را با خود دارد. اما، سلسله مراتب و مراحل مختلف انتقال دانش را بیان می‌نماید. در فصل اول مفهوم آموزش، اهمیت آن در جامعه و آموزش کشاورزان و تاریخچه آن مورد بررسی قرار گرفته است. عوامل مختلف مؤثر بر آموزش، مبحث اصلی فصل دوم است. در فصول سوم و چهارم یادگیری و چگونگی آن در بزرگسالان مطرح شده است. پس از تشریح آموزش، یادگیری و عوامل مؤثر بر آن، شیوه‌های مختلف آموزشی و محاسن و معایب هر یک از آنها مطرح و معیارهای انتخاب مناسب‌ترین روش آورده شده است. ارتباط و راه و روش‌های استفاده از آن در آموزش کشاورزان موضوع فصل ششم است که به دنبال آن در فصل هفتم تولید، توزیع و مصرف اطلاعات آمده است. مدیریت آموزشی همچنین برنامه‌ریزی و ارزشیابی آموزشی موضوع فصول بعدی است.

این کتاب می‌تواند مورد استفاده دانشجویان دوره‌ی کارشناسی رشته‌های مختلف کشاورزی در درس عمومی اصول ترویج و آموزش کشاورزی و دروس مختلف دوره کارشناسی رشته‌ی ترویج و آموزش کشاورزی به‌ویژه دروس اصول آموزش کشاورزی، اصول آموزش بزرگسالان، برنامه‌ریزی آموزشی و ترویجی و غیره قرارگیرد. نیز می‌تواند مورد استفاده‌ی مروجان، مربیان، سرپرستان، مدیران و کارشناسان شاغل در واحدهای مختلف آموزشی، ترویجی و مشارکتی سازمان‌های جهاد کشاورزی برای دوره‌های کوتاه مدت؛ مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، آموزش بزرگسالان، ارتباطات و ارزشیابی آموزشی قرار گیرد. همچنین این مجموعه برای برنامه‌ریزان و طراحان آموزشی و درسی در زمینه‌های کشاورزی منبع مفیدی می‌باشد. امید است اثر حاضر مورد قبول متخصصان و فعالان عرصه‌ی آموزش قرار گرفته و برای علاقمندان و فراگیران بخش کشاورزی مفید واقع گردد.

در پایان لازم می‌داند از ریاست محترم دانشکده کشاورزی و مسئولان محترم معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی تبریز و کلیه سروران عزیزی که در آفرینش این اثر از هیچ کوششی دریغ نکرده‌اند، سپاسگزاری گردد.

نگارندگان

الف	مقدمه
۱	فصل اول : آموزش
۳	۱-آموزش و جامعه
۵	۲-آموزش و کشاورزی
۶	۳-تعریف و مفهوم آموزش
۸	۴-نظامهای آموزشی
۱۰	۵-آموزش کشاورزان
۱۲	۶-تاریخچه‌ی آموزش کشاورزی در جهان و ایران
۱۹	فصل دوم : عوامل مؤثر در آموزش
۲۱	۱-آموزشگر
۲۴	۲-فراگیر
۲۵	۳-محتوای آموزشی
۲۸	۴-مدیریت آموزشی
۲۹	۵-تکنولوژی آموزشی
۳۰	۶-تجهیزات و امکانات آموزشی

۳۳	فصل سوم : یادگیری در کشاورزان
۳۶	۱- مفهوم یادگیری
۴۱	۲- عوامل مؤثر در یادگیری
۵۰	۳- نظریه های یادگیری
۵۶	۴- یادگیری مطلوب در کشاورزان
۵۹	فصل چهارم : آموزش و یادگیری در بزرگسالان
۶۱	۱- بزرگسال کیست؟
۶۱	۲- ویژگیهای بزرگسالان
۶۷	۳- برخی از ویژگیهای کشاورزان در ایران
۶۸	۴- مفهوم آموزش بزرگسالان
۷۰	۵- انواع آموزش بزرگسالان
۷۵	فصل پنجم : روشهای آموزشی
۷۷	الف- آموزش انفرادی
۷۷	۱- مفهوم آموزش انفرادی
۷۸	۲- شیوه های آموزش انفرادی
۸۱	۳- مزایا و محدودیتهای آموزش انفرادی

۸۳	ب-آموزش گروهی
۸۳	۱-مفهوم آموزش گروهی
۸۳	۲-شیوه‌های آموزش گروهی
۹۴	۳-مزایا و محدودیتهای آموزش گروهی
۹۶	ج-آموزش انبوه
۹۶	۱-مفهوم آموزش انبوه
۹۶	۲-شیوه‌های آموزش انبوه
۹۶	۳-مزایا و محدودیتهای آموزش انبوه
۹۸	د-رهنمودی بر انتخاب روش مناسب آموزش
۱۰۱	فصل ششم : فرایند ارتباط در آموزش کشاورزی
۱۰۳	۱-تعریف و مفهوم ارتباط
۱۰۵	۲-اهمیت و نقش ارتباط در آموزش کشاورزی
۱۰۸	۳-ارتباط مؤثر در آموزش کشاورزی
۱۱۱	۴-الگوهای ارتباطی
۱۱۶	۵-عناصر ارتباط در آموزش
۱۲۷	۶-راهنمای ارتباطی

۱۳۱	فصل هفتم: تولید، توزیع و مصرف اطلاعات (تحقیق، انتقال و بهره‌برداری)
۱۳۳	الف-تولید اطلاعات
۱۳۳	۱- مشارکت کشاورزان در تحقیق
۱۳۸	۲- تحقیق، یک فعالیت گروهی است.
۱۳۹	۳- رهیافت FSRE
۱۴۱	ب-توزیع و انتقال اطلاعات
۱۴۱	۱-تصمیم نوآوری
۱۴۲	۲- فرایند پذیرش
۱۴۷	ج-مصرف اطلاعات
۱۴۷	۱- نشر نوآوری
۱۴۸	۲- سوزگیهای نوآوری
۱۵۰	۳- گروههای پذیرا
۱۵۵	فصل هشتم: مدیریت و رهبری آموزشی
۱۵۷	۱- مفاهیم مدیریت و رهبری
۱۶۰	۲- عناصر مدیریت
۱۶۲	۳- روشهای مدیریت
۱۶۸	۴- مدیریت مناسب در آموزش کشاورزی

۱۷۱	فصل نهم: برنامه‌ریزی آموزشی
۱۷۳	۱- تعاریف و مفاهیم برنامه و برنامه‌ریزی
۱۷۵	۲- برنامه‌ریزی آموزشی در کشورهای در حال توسعه
۱۷۷	۳- انواع برنامه
۱۷۸	۴- برنامه‌ریزی از نیازسنجی آغاز می‌شود.
۱۷۹	۵- تهیه و تدوین برنامه‌ی آموزشی
۱۸۳	۶- اصول برنامه‌ریزی آموزشی
۱۸۶	۷- سطوح و مراحل برنامه‌ریزی آموزشی
۲۰۳	فصل دهم: ارزشیابی
۲۰۵	۱- مفهوم ارزشیابی
۲۰۷	۲- اهمیت ارزشیابی در آموزش کشاورزی
۲۰۸	۳- اهداف ارزشیابی در آموزش
۲۰۹	۴- عناصر ارزشیابی
۲۱۰	۵- طبقه‌بندی ارزشیابی
۲۱۳	۶- مراحل ارزشیابی
۲۱۴	۷- الگوهای ارزشیابی
۲۲۵	منابع مورد استفاده

مقدمه

در بسیاری از کشورهای جهان، سرمایه‌گذاری برای تربیت و تامین نیروی انسانی ماهر و متخصص از موضوعات مهمی است که همواره ذهن مسئولان و مدیران آموزشی را به خود مشغول داشته است. نقش نیروی انسانی در توسعه‌ی جامعه به قدری حائز اهمیت و ارزشمند است که به عقیده‌ی برخی از دانشمندان اقتصاد و علوم انسانی، بزرگترین دارایی و سرمایه‌ی اصلی یک جامعه محسوب می‌شود. بنابراین، باید به آموزش و پرورش به عنوان سرمایه‌ی ملی نگریست و آن را با ارزش‌ترین سرمایه‌ها که در وجود انسانها ذخیره می‌شود به حساب آورد. توسعه اقتصادی واقعی، بر تعادل و توازن بین سرمایه‌گذاری‌های انسانی مبتنی است. به دلیل اهمیت منابع انسانی، طبق برآوردهای بانک جهانی، سهمی که از تولید ناخالص ملی به آموزش اختصاص یافته، در کشورهای در حال توسعه از ۲/۳ درصد در سال ۱۹۶۰، به ۴/۵ درصد در سال ۱۹۸۴ رسیده است (آل آقا، ۱۳۷۲).

شاید بازسازی و توسعه‌ی موفقیت آمیز کشورهای کره، تایوان، سنگاپور و مالزی به چند عامل مهم مربوط می‌شود که لافل سه مورد آن با توسعه‌ی منابع انسانی، به کمک مؤسسات آموزش عالی، ارتباط مستقیمی دارد که در اشکال زیر عملی شده‌اند (میرکمالی، ۱۳۷۲):

الف- توجه به کمیت و کیفیت نیروی انسانی فنی و علمی.

ب- ایجاد محیط پژوهش، جهت پیشرفت و تقویت صنعت بومی.

ج- ارتباط تنگاتنگ بین مؤسسات آموزش عالی، بازار کار و مراکز اشتغال.

اگرچه توسعه‌ی منابع انسانی از طریق آموزش امری ضروری است ولی ایجاد تعادل بین کمیت و کیفیت سطح دانش فراگیران نکته با اهمیت تری است. زیرا به قول هاربینسون^۱ (۱۳۶۹) کمیت و کیفیت را نمی‌توان باهم داشت. امروزه برخی از دانشگاه‌های جهان سالانه قریب ده‌هزار دانش‌آموخته دارند (ترنس، ۱۳۷۲). در سنول از هر دو نفر، یک نفر دارای تحصیلات دانشگاهی است یا در دانشگاه مشغول تحصیل می‌باشد (هندی، ۱۳۷۴).

آیا این افزایش برون‌دادهای آموزشی، قابلیت و کیفیت آموزشی آنان را تحت الشعاع قرار نداده است؟ این سوالی است که همواره مدنظر برنامه‌ریزان آموزشی کشورها بوده است.

برای رسیدن به توسعه کشاورزی، عوامل متعددی را باید در نظر گرفت که یکی از آنها افزایش تولید در واحد سطح است. برای این منظور یا در واقع استفاده بهتر و بیشتر از فن‌آوری تولید، باید به تربیت نیروی انسانی ماهر روی آورد. روشن است که بهره‌مندی از فن‌آوری و استفاده از نتایج فعالیت‌های تحقیقاتی مستلزم آموزشی کارآمد و در نتیجه، برخورداری بخش کشاورزی از کارشناسان زبده است.